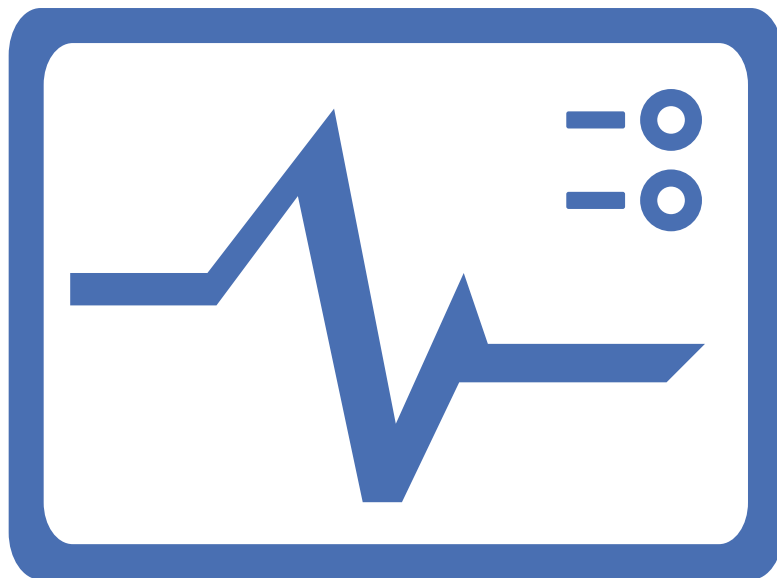

RIKSFÖRENINGEN FÖR ANESTESI OCH INTENSIVVÅRD

KOMPETENSBEKRIVNING

AVANCERAD NIVÅ

**Sjuksköterskor med specialisering
inom postoperativ vård**

Produktionsfakta

UTGIVARE: Svensk sjuksköterskeförening

GRAFISK FORM: Losita Design AB

ILLUSTRATIONER: Colourbox

ISBN-NR: 978-91-85060-71-9

FÖRORD

Postoperativ vård är en avancerad vårdform som ges till personer i direkt anslutning till operation, undersökning eller intervention i kombination med anestesi. Verksamheten ansvarar för att det i vårdteamet finns tillräcklig kompetens inom postoperativ vård för att möta patienternas omvårdnadsbehov. Det finns i nuläget ingen specialistutbildning eller krav på specialistutbildning för sjuksköterskor verksamma inom postoperativ vård. Många som arbetar inom postoperativ vård har därför specialistutbildning inom exempelvis intensivvård, anestesisjukvård, kirurgi eller barnsjukvård. Det förekommer även grundutbildade sjuksköterskor med fördjupade kunskaper inom postoperativ vård. Därför definieras specialistsjuksköterskor och sjuksköterskor i denna kompetensbeskrivning som sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård.

Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ansvarar för den postoperativa omvårdnaden, där evidensbaserad och säker vård är väsentliga för vårdens kvalitet och utveckling. Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ska ha kunskaper för att självständigt bedöma, planera, utföra, mäta och utvärdera omvårdnadsåtgärder med ett personcentrerat perspektiv. Kompetensutveckling ska integreras i kliniskt arbete. För att driva och utveckla postoperativ omvårdnad behövs förbättringsarbete och klinisk forskning.

Riksföreningen för Anestesi och Intensivvård (Rf Anlva) vill lyfta betydelsen av en nationell kompetensbeskrivning som definierar det särskilda kompetensbehov som krävs inom postoperativ vård. Kompetensbeskrivningen är vägledande för klinisk verksamhet, planering och utbildning inom postoperativ vård. Innehållet i dokumentet ligger i linje med de krav som ställs på dagens hälso- och sjukvård; en vård ska vara av god kvalitet, tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet samt bygga på patientens självbestämmande. Vårdens kvalitet ska dessutom systematiskt och fortlöpande utvecklas och förbättras (Hälso och sjukvårdslag, 2017:30).

Rf Anlva är en professionsförening för legitimerade sjuksköterskor verksamma inom anestesi, intensivvård och postoperativ vård. Rf Anlva är sedan 2001 en sektion inom Svensk sjuksköterskeförening och arbetet med föreliggande kompetensbeskrivning har skett i samarbete med Svensk sjuksköterskeförening. Rf Anlvas mål är att verka för främjande av kvalitet och säkerhet, utbildning och livslångt lärande samt forskning och utveckling, baserat på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt att stärka specialistsjuksköterskans profession inom anestesisjukvård, intensivvård och postoperativ vård för att säkerställa och förbättra vården för patienter och närstående.

Ing-Marie Larsson

Ordförande för Riksföreningen för Anestesi och Intensivvård

SYFTE

Syftet med kompetensbeskrivningen är att beskriva kunskap och färdigheter för sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård.

Kompetensbeskrivningen ska:

- tydliggöra den kompetens som behövs för att ge patienter en god och säker postoperativ omvårdnad
- utgöra ett stöd för arbetsgivare som ansvarar för att säkerställa kompetens för en god och säker postoperativ vård, samt underlag för medarbetares behov av kompetensutveckling
- utgöra vägledning för lärosäten vid utformning, planering och genomförande av utbildning inom postoperativ vård
- utgöra stöd för politiker och beslutsfattare vid planering och säkerställande av en patientsäker postoperativ vård.

BAKGRUND

Postoperativ vård definieras av Svensk Förening för Anestesi och Intensivvård (SFAI) som *den särskilda övervakning, vård och behandling som patientens tillstånd, risker och effekter av genomförd procedur (operation, undersökning eller intervention) och anestesi kräver*. Postoperativ vård ges till patienter i alla åldrar, i livets alla skeden och till patienter med varierande grad av samsjuklighet. Vårdnivåer kan variera, från dagkirurgisk verksamhet till intensivvård. Utskrivning från postoperativ avdelning kan ske såväl till vårdavdelning som hemmet. Vårdförloppet i den postoperativa vården är dynamiskt och kräver kunskap och handlingsberedskap hos det patientansvariga teamet. Kontinuerlig övervakning av vitala parametrar, prevention och behandling av organsvikt samt avancerad smärtbehandling utgör grunden i postoperativ vård. Målet är att vården ska bedrivas evidensbaserat och personcentrerat. En adekvat postoperativ vård ska optimera förutsättningar för återhämtning, välbefinnande och minska risken för postoperativa komplikationer och mortalitet.

Den postoperativa vården har genomgått stor utveckling senaste decenniet. Andelen äldre och multisyka patienter har ökat, behandlingsmetoderna har blivit mer avancerade samt ökad andel dagkirurgisk verksamhet.

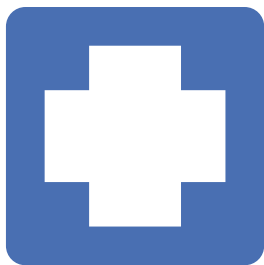
POSTOPERATIV OMVÅRDNAD

Postoperativ omvårdnad innefattar ansvarsområden som att främja hälsa, förebygga sjukdom, återställa hälsa och lindra lidande. Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ska kunna:

- identifiera, bedöma, analysera och prioritera patientens omvårdnadsbehov i den postoperativa kontexten
- kroppens anatomi och fysiologi samt hur dessa påverkas av kirurgi och anestesi
- hur patientens postoperativa förlopp kan påverkas av tidigare sjukdomshistoria och andra individuella-, köns- och åldersrelaterade faktorer
- farmakokinetiska och farmakodynamiska principer för läkemedel vid generell och lokal anestesi
- smärtfysiologi, farmakologiska- och ickefarmakologiska smärtbehandlingar samt utvärdering av patientens smärta
- monitorera, bedöma och analysera patientens vitala funktioner (såsom andning, cirkulation, njurfunktion och medvetande) samt identifiera förändringar och svikt
- ha handlingsberedskap, prioritera och arbeta proaktivt då den postoperativa vården är komplex och patientens tillstånd snabbt kan förändras samt vid behov, självständigt eller i samråd med läkare, initiera omvårdnadsåtgärder och medicinsk behandling
- identifiera, bedöma och vid behov vidta åtgärder vad gäller patientens temperatur, blåsvolym, illamående och kräkningar samt behov av mobilisering och sårvård
- i samråd med patient och närstående identifiera omvårdnadsbehov, utforma, planera, genomföra och utvärdera omvårdnadsåtgärder utifrån anestesimetod, typ av kirurgi, preoperativt hälsostatus och perioperativt förlopp
- informera och undervisa patient och närstående där hänsyn tas till individuella behov, kapacitet och den aktuella postoperativa situationen.

KÄRNKOMPETENSER

Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ska arbeta utifrån de sex kärnkompetenserna (personcentrerad vård, samverkan i team, evidensbaserad vård, förbättringskunskap och kvalitetsutveckling, säker vård, informatik), samt pedagogik och ledarskap.

Personcentrerad vård

Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ska ansvara för att postoperativ vård och behandling bedrivs utifrån ett personcentrerat arbetssätt med respekt för patienters behov, integritet, autonomi och värdighet samt delaktighet vid planering och dokumentation.

Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ska:

- verka för att ett personcentrerat arbetssätt tillämpas inom postoperativ vård
- verka för att patienten i det postoperativa skedet är en delaktig jämbördig partner med unika resurser, mål och behov
- tillsammans med patient, närstående och vårdteam identifiera, planera, genomföra och kontinuerligt utvärdera den postoperativa vården och dess resultat
- med ett professionellt och etiskt förhållningssätt skapa förtroende, tillit och trygghet i relation med patient och närstående samt alltid beakta patientens autonomi.

Samverkan i team

Postoperativ vård bedrivs i en interprofessionell kontext. Samverkan i det postoperativa teamet är därför en förutsättning för att tillgodose att patienter erhåller god och säker vård. Teamarbete främjar kontinuitet och stärker patientsäkerheten.

Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ska:

- ansvara för att systematiskt leda, planera, prioritera och samordna omvårdnadsarbetet i det postoperativa teamet
- skapa kontinuitet och trygghet för patienten och närstående genom att verka för ett interprofessionellt samarbete, kommunikation och dialog i postoperativa teamet
- etablera strukturerad skriftlig och muntlig kommunikation till andra vårdande team och patient/närstående i samband med utskrivning till annan vårdnivå.

Evidensbaserad vård

Evidensbaserad vård inom postoperativ vård innebär att systematiskt använda de bästa tillgängliga metoder som gör störst nytta för patienten.

Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ska:

- aktivt initiera och implementera bästa tillgängliga evidens i den postoperativa vården
- utifrån vetenskap samt evidensbaserad kunskap utvärdera omvårdningsinterventioner och behandling vid postoperativ vård.

Förbättringskunskap och kvalitetsutveckling

Innebär att fördjupa sin egen kunskap samt utveckla och förbättra den postoperativa vården som bedrivs genom att aktivt bedriva kvalitetsutveckling.

Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ska:

- driva utvecklings- och förbättringsarbete inom postoperativ vård
- identifiera, föreslå, leda och medverka i kvalitets-, utvecklings- och förbättringsarbete inom postoperativ vård
- registrera och använda kvalitetsregister för att utvärdera och analysera den postoperativa omvårdningen.

Säker vård

Säker vård inom postoperativ vård innebär att sjuksköterskan har kunskap om regelverk och riktlinjer samt handlingsberedskap för att förebygga att patienter drabbas av komplikationer eller vårdskada. Postoperativ vård är en högriskverksamhet där potentia läkemedel och avancerad medicinskteknisk utrustning används.

Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ska:

- genomföra riskbedömningar, vidta och utvärdera åtgärder för att förhindra komplikationer och vårdsador som kan uppstå i det perioperativa förloppet
- hantera läkemedel och medicintekniska produkter på ett säkert sätt utifrån evidens, lagar och författningar
- upprätthålla god patientsäkerhet genom att tillse adekvat och strukturerad informationsöverföring i vårdens övergångar, dokumentera omvårdnadsåtgärder och behandling
- arbeta utifrån hygieniska föreskrifter och riktlinjer i syfte att förebygga vårdrelaterade infektioner och smittspridning.

Informatik

Strukturerad information och digital teknik är ett kunskapsområde med syfte att stödja kommunikation som kan underlätta patienters, närståendes och vårdpersonals behov både under och efter vårdtiden. Digital teknik är en förutsättning för planering, beslutsfattande och utvärdering av vård och behandling inom postoperativ vård.

Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ska:

- dokumentera och rapportera given och planerad postoperativ vård enligt standardiserade arbetssätt och metoder
- verka för användande av e-hälsoverktyg för planering och uppföljning av patientens perioperativ vård, med särskild hänsyn till patienter som kan hamna i digitalt utanförskap
- identifiera behov av information hos patient och närstående samt aktivt verka för att information utformas på ett för patienten tillgängligt sätt.

Ledarskap

Förmåga att planera, leda och utveckla postoperativ omvårdnad på ett sätt som främjar säker vård och god arbetsmiljö i teamet kring patienten, samt samarbeta med företrädare för andra professioner i vården.

Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ska:

- utifrån patientens behov och resurser systematiskt leda, prioritera, fördela och samordna omvårdnadsarbetet samt bidra till ett hållbart resursutnyttjande
- leda och motivera medlemmarna i det postoperativa teamet och ge konstruktiv återkoppling i omvårdnads arbetet
- medverka till ett arbetsklimat där transparens, tillit och respekt är i fokus, samt identifiera konflikter och finna strategier för problemlösning
- initiera och motivera etisk reflektion
- i händelse av förändrat beredskapsläge agera och leda utifrån sitt kompetensområde.

Pedagogik

Innebär att kunna förmedla kunskap och bidra till lärande för patienter, närstående, medarbetare och studenter. Detta ska ske såväl inom professionen som i det interprofessionella vårdteamet.

Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ska:

- medverka till interprofessionellt lärande där person- och studentcentrerat lärande är i fokus
- använda olika pedagogiska metoder för att informera och undervisa patienter, närstående, kollegor och studenter
- använda evidensbaserade pedagogiska och didaktiska metoder där handledningen skapar förutsättningar för att studenten skall integrera teori med praktisk skicklighet i det komplexa postoperativa omvårdnadsarbetet
- medverka till samt leda utvecklingen av en lärande organisation och kompetensutveckling för att främja ett livslångt lärande inom postoperativ vård
- medverka vid bedömning och handledning av studenter i verksamhetsförlagd utbildning (VFU) inom postoperativ vård.

EN PROFESSION I UTVECKLING

Den komplexa högteknologiska postoperativa vården är i ständig utveckling och kräver en kontinuerlig kompetensutveckling inom en rad områden för att möta krav på högkvalitativ vård. Varje arbetsgivare ska tydliggöra sjuksköterskans kompetensutvecklingsplan utifrån den specifika verksamhetens och individens behov. Omfattningen av kompetensutveckling ska ej understiga 40 timmar per år. Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ansvarar för att identifiera kunskapsluckor, inhämta ny kunskap inom ämnesområdena medicinsk teknik, omvårdnads- och medicinsk vetenskap. Sjuksköterska med specialisering inom postoperativ vård ska vara delaktig i beslut som rör professionen och yrkesrollen inom alla led för att för att säkerställa att patienten erhåller en god och säker omvårdnad.

Riksföreningen för Anestesi och Intensivvård arbetar för att:

- en specialistutbildning inom postoperativ vård utformas
- en kontinuerlig kompetensutveckling inom professionen säkerställs
- kliniska lektorat inrättas vid postoperativa avdelningar för att skapa förutsättning för forskning och utveckling inom avancerad omvårdnad och postoperativ vård
- professurer inom postoperativ omvårdnad inrättas
- interprofessionellt samarbete med nationella och internationella nätverk och intresseorganisationer utvecklas.

LITTERATURLISTA

Dahlberg K, Jaensson M, Flodberg M, Månsson S, Nilsson U. (2022). Levels of education and technical skills in registered nurses working in post-anaesthesia care units in Sweden. *Scandinavian journal of caring sciences*, 36(1), 71–80. doi: 10.1111/scs.12964

Dahlberg K, Sundqvist A-S, Nilsson U, Jaensson M. (2022). Nurse competence in the post-anaesthesia care unit in Sweden: A qualitative study of the nurse's perspective. *BMC Nursing*, 21(1):14. doi: 10.1186/s12912-021-00792-z

Juhász EH, Iversen M, Samuelson A, Bäckström R, Nilsson U. (2022). Clinical practice and procedures for postoperative care in Sweden: Results from a nationwide survey. *Journal of perioperative practice*, 32(3):47-52. doi: 10.1177/1750458920925355

Leksell, J & Lepp, M. (2019). *Sjuksköterskans kärnkompetenser*. Stockholm: Liber

Sherwood G., Barnsteiner, J. (2013). *Kvalitet och säkerhet inom omvårdnad – sex grundläggande kärnkompetenser*. Lund: Studentlitteratur

SFS 2017:30. Hälso- och sjukvårdslagen. Stockholm: Socialdepartementet

Svensk förening för Anestesi och Intensivvård. (2019). *Rekommendationer för postoperativ vård och postoperativ uppföljning*. <https://sfai.se/riktlinje/riktlinjetrad>

Svensk sjuksköterskeförening och Svenska läkaresällskapet. (2017). *Teamarbete & förbättringskunskap: två kärnkompetenser för god och säker vård*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening och Svenska läkaresällskapet

Svensk sjuksköterskeförening. (2016). *Säker vård – en kärnkompetens för vårdens professioner*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening.

Svensk sjuksköterskeförening. (2016). *Värdegrund för omvårdnad*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening.

Svensk sjuksköterskeförening (2021). *ICN:s Etiska kod för sjuksköterskor*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening.

Svensk sjuksköterskeförening (2017). *Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening.

Svensk sjuksköterskeförening. (2019). *Personcentrerad vård- en kärnkompetens för god och säker vård*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening.

ARBETSPROCESS

Det postoperativa rådets samtliga medlemmar har utgjort arbetsgruppen med uppdrag att utforma kompetensbeskrivningen. Nationella och internationella riktlinjer, vetenskaplig evidens, facklitteratur, diskussioner och reflektioner i arbetsgruppen ligger till grund för arbetet. Arbetet har kommunicerats och diskuterats inom Rf Anlva samt med företrädare för Svensk sjuksköterskeförening.

Kompetensbeskrivningen baseras på Svensk sjuksköterskeförenings kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska som beskriver den grundutbildade sjuksköterskans kompetens och självständiga ansvar för omvårdnad (2017). Kompetensbeskrivningen baseras även på de krav som finns på hälso- och sjukvården; vården ska vara av god kvalitet, tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet och bygga på patientens självbestämmande. Vårdens kvalitet ska dessutom systematiskt och fortlöpande utvecklas och förbättras (Hälso- och sjukvårdslag, 2017:30).

ARBETSGRUPP

Erika Axelsson specialistsjuksköterska, vårdenhetschef centraloperation, NU-sjukvården, Västra Götalandsregionen

Karuna Dahlberg specialistsjuksköterska, med. dr, lektor, Örebro universitet

Lenita Lindgren specialistsjuksköterska, med. dr, lektor Umeå universitet samt forsknings- och vårdutvecklare vid Centrum för Anestesi, Operation och Intensivvård, Region Västerbotten

Magnus Flodberg, specialistsjuksköterska, master, verksamhetschef omvårdnad barnakutsjukvården Astrid Lindgrens barnsjukhus, Karolinska universitetssjukhuset

Sara Lyckner, specialistsjuksköterska, nationell koordinator Svenskt Perioperativt register, verksamhetsutvecklare, Anestesi kliniken MSE/KSK, Region Sörmland.

REFERENSGRUPP

Ulrica Nilsson, specialistsjuksköterska inom anesthesi sjukvård, med. dr, professor i omvårdnad, Karolinska Institutet och Karolinska Universitetssjukhuset

Lena Stevens, specialistsjuksköterska inom anestesi och intensivvård, master of science in nursing, Uppsala Universitet

Nationella föreningen för sjuksköterskor i kirurgisk vård, NFSK

Svensk sjuksköterskeförening

Verkställande råd för utbildning, Riksföreningen för Anestesi och Intensivvård

Verkställande råd för forskning och utveckling, Riksföreningen för Anestesi och Intensivvård

Styrelsen, Riksföreningen för Anestesi och Intensivvård

**Riksföreningen
för anestesi och intensivvård**

www.aniva.se
epost: styrelsen@aniva.se

Svensk sjuksköterskeförening

Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
Tel 08-412 24 00
www.swenurse.se